РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО
РЕГИОНАЛНА ЗДРАВНА ИНСПЕКЦИЯ – СОФИЙСКА ОБЛАСТ

гр. София, 1431, бул. Акад. Иван Гешов № 15
тел. 02/807 87 00; факс: 02/807 87 10
e-mail: rzi_so@rzi-sfo.bg
www.rzi-sfo.bg

26 ЮНИ – МЕЖДУНАРОДЕН ДЕН СРЕЩУ ЗЛОУПОТРЕБАТА С НАРКОТИЦИ И НЕЗАКОННИЯ ТРАФИК

„НАВСЯКЪДЕ, ВСЯКО ВЕЩЕСТВО, ВСЕКИ“ е основно послание в анализа на *Европейския доклад за наркотиците* 2024 г.

Въздействието от употребата на незаконни наркотици се наблюдава почти навсякъде в нашето общество. Всяко вещество, притежаващо психоактивно действие, може да се появи на пазара на наркотици, често с невярно етикетиране или в смеси. По този начин потребителите често не знаят точно какво използват.

Увеличават се рисковете за здравето и се създават нови предизвикателства в областта на правоприлагането и регулирането.

Терминът *„нови психоактивни вещества“* се използва за широк кръг химикали или съединения, които се употребяват или се предоставят за консумация заради психоактивните си свойства, но не се контролират съгласно конвенциите на ООН за контрол на наркотиците. Новите психоактивни вещества могат да представляват здравни и социални заплахи, които са сходни с тези, свързани с по-добре познатите контролирани вещества, и често принадлежат към същите широки химични класове (опиоиди, бензодиазепини, стимуланти и др.). И все пак те са химически различни, така че рисковете, които представляват за здравето са неизвестни.

Новите психоактивни вещества могат се закупуват от онлайн търговци, социални медии или понякога от доставчици в обичайната търговска мрежа, да се предлагат като „законни“ заместители на незаконни наркотици. Те могат също така да се продават заедно със или като други по-известни контролирани вещества, което означава, че лицата, които ги използват, може да не са наясно какво консумират.

Откриването и идентифицирането на *нови психоактивни вещества* при рутинно изследване на урината е по-трудно. Затова те може да се употребяват от лица, които редовно се подлагат на процедури за тестване за наркотици и искат да избегнат употребата им на наркотици да се разкрие.

Новите психоактивни вещества представляват здравни и социални заплахи, които са сходни с тези, свързани с контролираните вещества. Те често присъстват в същите широки химически класове като познатите контролирани вещества – много нови психоактивни вещества се класифицират като синтетични канабиноиди, опиоиди, бензодиазепини, стимуланти и халюциногени.

В последните години се наблюдава нарастване на броя и достъпността на нови *бензодиазепини като етизолам и флуалпразолам*. Особено тревожно е нарастващото използване на нови бензодиазепини за създаване на фалшиви таблетки от често предписвани бензодиазепинови лекарства, например диазепам (валиум) и алпразолам (ксанакс). Употребата на тези вещества в комбинация с опиоиди или алкохол може да увеличи риска от свръхдоза или други отрицателни последици, като агресивно или самонараняващо поведение.

Синтетичните канабиноиди често са силно действащи вещества, които първоначално са продавани като „законни алтернативи“ на канабиса. През последните години стана по-обичайно определени групи да търсят тези вещества заради ефектите им.

Вредите, свързани със синтетичните канабиноиди, може да са по-тежки или напълно различни от тези, свързани с канабиноиди на растителна основа, и могат да доведат до смъртни случаи. Последни данни показват, че в сравнение с канабиса е по-вероятно синтетичните канабиноиди да доведат до зависимост и да предизвикат по-сериозни абстинентни симптоми.

В редица страни от Европейския съюз се съобщава за продукти от канабис, подправени със синтетични канабиноиди, които се свързват както с нефатални интоксикации, така и с някои смъртни случаи. Това е особено тревожна тенденция с оглед на относително големия брой употребяващи канабис в сравнение с употребяващите други наркотици, както и голямата сила на действие и известната токсичност на някои от синтетичните канабиноиди, открити през последните години.

Синтетичните катинони имат действие, подобно на това на известните стимуланти и са структурно свързани с катинон, който се среща в растението Catha edulis. Психологическите странични ефекти на синтетичните катинони могат да включват неприятна „отпадналост“, депресия, тревожност, панически атаки, параноя и психоза. Хора, употребяващи синтетични катинони, съобщават също за компулсивна употреба и симптоми на зависимост. Употребата на синтетични катинони се наблюдавана и при някои групи хора, които приемат наркотици чрез инжектиране, и е свързана с риск от увреждане на тъканите и тежки бактериални или вирусни инфекции. Инжектирането на синтетични катинони се свързва с документирани огнища на ХИВ в някои държави.

Наличната информация сочи, че пазарът понастоящем се характеризира с повсеместна наличност на по-широк спектър от наркотици, отколкото в миналото, като наличните вещества често са по-силни, в по-чиста форма или в нови форми, смеси или комбинации. Те включват нови вещества, при които както потребителските, така и научните познания за рисковете за здравето може да са ограничени.

Налице е нарастващо разнообразие във формите, в които веществата могат да са достъпни на пазара, а в някои случаи, например канабиса и в начините на приложение, чрез които могат да бъдат употребявани – появяват се ядливи продукти и разнообразни форми на технологиите за електронни цигари. Хората, употребяващи наркотици, са изложени на повече здравословни проблеми, включително потенциално фатални отравяния, като приемат, вероятно несъзнателно, по-силни или по-нови вещества.

Източник: Европейски център за мониторинг на наркотиците и наркоманиите
https://www.emcdda.europa.eu/

РЗИ – Софийска област
Дирекция „Обществено здраве“
Отдел “Профилактика на болестите и промоция на здравето”